

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X PAKARTOTINIO SKUNDO PRIEŠ INFORMACINĖS VISUOMENĖS PLĖTROS KOMITETĄ

2021 m. liepos 13 d. Nr. 4D-2021/1- 526
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstaigoje gautas pakartotinis X (toliau vadinama – Pareiškėjas) skundas (toliau vadinama – Skundas) dėl Informacinės visuomenės plėtros komiteto (toliau vadinama ir – Komitetas) pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai netinkamai išnagrinėjus prašymą, nenurodžius apskundimo tvarkos ir terminų.

2. Pareiškėjas Skunde pateikia toliau nurodytą informaciją:

2.1. „Ginčas kilo dėl automatinio sprendimo (automatinių veiksmų ar neveikimo), kuriais buvo apribota Pareiškėjo teisė į teismą, teisė gauti elektroninę informaciją, teisė gauti informaciją apie institucijos veiksmų apskundimo tvarką ir terminus“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta);

2.2. „2021-04-01 Komitetas pateikė dokumentą Nr. S-132 (2021) (Toliau ir Aktas) tačiau suprantamai neišaiškino Pareiškėjui Komiteto akto (atsakymo) apskundimo tvarkos“;

2.3. „Komiteto direktorius, akte (atsakyme) teigia, kad Komitetas atliko tyrimą, kuriame, be kita ko, nustatė, jog nebuvo išvengta klaidingų duomenų perdavimo, tačiau pateiktame dokumente (Akte) nenurodė kokių pagrindų remiantis apriboja Pareiškėjo teisę apskusti patį Komiteto Aktą (pareigūnų veiksmus ar neveikimą). Taigi, pačiame Komiteto Akte (atsakyme) Pareiškėjui suprantamai nebuvo išaiškinta institucijos veiksmų (atsakymo) apskundimo tvarka, todėl Pareiškėjas teigia, kad Komiteto pareigūnai pasielgė priešingai teisei dėl toliau nurodomų priežasčių: Pirma, dėl Komiteto veiksmų teisinio nepagrįstumo, taip pat neatitikimo Lietuvos Respublikos Teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybės institucijų ir įstaigų įstatymo 16 straipsnio 2 dalies 2 punktui. Teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybės institucijų ir įstaigų įstatymo (Toliau – ir TGIĮ) 16 str. 2 d. 2 punktą numato, kad institucija privalo teikdama dokumentus kartu su teikiamais dokumentais pareiškėją informuoti apie institucijos veiksmų apskundimo tvarką.“

3. Pareiškėjas Skunde prašo:

„Įvertinti Komiteto veiksmus (ar neveikimą) ir Komiteto Akto (atsakymo) turinį Lietuvos Respublikos Konstitucijos, Viešojo administravimo įstatymo, Teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymo, Vyriausybės nutarimo Nr. 875 Dėl prašymų ir skundų nagrinėjimo ir asmenų aptarnavimo viešojo administravimo subjektuose taisyklių, įskaitant gero administravimo principo, ir kitų teisės aktų prasme. [...]. Rekomenduoti Komitetui pagal kompetenciją (subsidiariai) atlikti tyrimą ir pateikti atsakingų už klaidingų duomenų perdavimą subjektų veiksmų (aplinkybių) vertinimą Lietuvos Respublikos informacinės visuomenės paslaugų įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų prasme.“

4. Skundo tyrimui pateikti raštai, iš kurių nustatyta toliau nurodyta informacija:

Komitetas 2021-04-01 pateikė Pareiškėjui atsakymą (kopija – Seimo kontrolieriui):

„Komitetas 2021 m. kovo 9 d. gavo Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių raštą Nr. 4D-2021/1-322/3D-663, kuriuo buvo persiųstas Jūsų 2021 m. kovo 2 d. skundas „Dėl automatinio sprendimo apribojančio teisę į teismą ir teisę gauti elektroninę informaciją“ ir kuriuo Komitetas buvo paprašytas įvertinti Jūsų skunde nurodytas aplinkybes bei atsakyti į skunde iškeltus klausimus, susijusius su Komiteto veikla. Komitetas, pagal kompetenciją išnagrinėjęs minėtame skunde nurodytas aplinkybes, teikia Jums motyvuotą atsakymą.

Komitetas, vadovaudamasis Valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymu bei sutartimis, sudarytomis su institucijomis dėl Valstybės informacinių išteklių sąveikumo platformos (toliau – VIISP) paslaugų teikimo, VIISP priemonėmis institucijoms teikia VIISP paslaugas, viena iš kurių yra asmens tapatybės nustatymo paslauga. Šios paslaugos tikslas – naudojant patikimus informacinių technologijų sprendimus nuotoliniu būdu identifikuoti asmenį elektroninėje erdvėje ir jo tapatybės duomenis perduoti institucijų informacinėms sistemoms, teikiančioms asmenims viešąsias ir administracines elektrones paslaugas. Komitetas nepriima automatizuotų ar neautomatizuotų administracinių sprendimų, suteikti ar nesuteikti asmenims institucijų teikiamų administracinių ar viešųjų elektroninių paslaugų. Tai gali padaryti tik institucija, kuri ir teikia asmeniui administracinę ar viešąją elektroninę paslaugą. Komitetas, pagal sutartis institucijoms teikdamas VIISP paslaugas, sudaro galimybę institucijoms realizuoti poreikį savo administracines ir viešąsias paslaugas teikti asmenims elektroninėje erdvėje.

Nagrinėdamas Jūsų pateiktą informaciją Komitetas atliko tyrimą ir nustatė, kad 2021 m. kovo 2 d. 9 val. 52 min. Jūs jungėtės tapatybės nustatymui per Elektroninius valdžios vartus (toliau – Portalas) (adresu: www.epaslaugos.lt) ir gavote klaidingą pranešimą, kad negalite prisijungti prie Portalo, nes nesate registruotas Lietuvoje. Klaidingą pranešimą Portale lėmė sutrikęs Lietuvos gyventojų registro (toliau – LGR) veikimas, dėl ko buvo gauti klaidingi Jūsų asmens duomenys. Jeigu asmenys jungiasi naudodami elektroninės bankininkystės priemones, asmens tapatybės nustatymo paslaugos procedūroje LGR duomenys naudojami iš elektroninės bankininkystės sistemų gautų duomenų teisingumui patikrinti. Komitetas gavo informaciją, kad nuo 2021 m. vasario 26 d. iki kovo 1 d. Valstybinė įmonė Registrų centras (toliau – RC) vykdė LGR pertvarkymo darbus, o nuo 2021 m. kovo 1 d. vyko LGR naujos sistemos bandomoji eksploatacija, kurios metu buvo veikimo sutrikimų, į kuriuos RC operatyviai reaguodavo, tačiau nebuvo išvengta klaidingų duomenų perdavimo. Taip pat pažymėtina, kad šie sutrikimai buvo trumpalaikiai, ir atlikus pakartotinius prisijungimus, jie buvo sėkmingi. Tai patvirtina ir mūsų atliktas tyrimas, kurio metu nustatyta, jog nurodytą 2021 m. kovo 2 d. Jūs jungėtės tris kartus, iš kurių du kartus sėkmingai ir trečią kartą gavote klaidos pranešimą, o 2021 m. kovo 3 d. vėl prisijungėte sėkmingai: 2021 m. kovo 2 d. 7 val. 53 min. (sėkmingai prisijungta), 2021 m. kovo 2 d. 8 val. 41 min. (sėkmingai prisijungta), 2021 m. kovo 2 d. 9 val. 52 min. (gavote pranešimą, jog nesate registruotas Gyventojų registre), 2021 m. kovo 3 d. 15 val. 41 min. (sėkmingai prisijungta).

Atsižvelgdami į šią situaciją ir siekdami išvengti panašių klaidinančių situacijų ateityje, Komitetas patikslins sistemos pranešimų tekstus, kad tiksliau apibūdintų asmens tapatybės paslaugos nesuteikimo priežastį, bei papildys kontaktine informacija, padedančia besijungiančiam asmeniui lengviau rasti kontaktus, kuriais jis galėtų informuoti Komitetą apie portale atvaizduojamą klaidingą informaciją. Taip pat nagrinėsime galimybes įdiegti techninį sprendimą, kuriuo galėtume perduoti administracinę ar viešąją elektroninę paslaugą teikiančiai institucijai informaciją apie paslaugos besikreipiančio asmens nesėkmingą bandymą patvirtinti tapatybę.“

TYRIMAS IR IŠVADOS

5. Seimo kontrolierius, siekdamas išsiaiškinti Pareiškėjo nurodytas aplinkybes, kreipėsi į

Komitetą, prašydamas pateikti paaiškinimus dėl Skundo teiginių bei atsakyti į klausimus.

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

6. Komitetas Seimo kontrolierių informavo, pateikė dokumentus bei paaiškinimus, iš kurių nustatyta:

6.1. „Pareiškėjas teigia, kad *„Ginčas kilo dėl automatinio sprendimo (automatinių veiksmy ar neveikimo), kuriais buvo apribota Pareiškėjo teisė į teismą, teisė gauti elektroninę informaciją, teisė gauti informaciją apie institucijos veiksmy apskundimo tvarką ir terminus“*. Komiteto nuomone, kaip ir buvo nurodyta Komiteto 2021-04-01 rašte Nr. S-132(2021) (toliau – raštas), *„Komitetas nepriima automatizuotų ar neautomatizuotų administracinių sprendimų, suteikti ar nesuteikti asmenims institucijų teikiamų administracinių ar viešųjų elektroninių paslaugų. Tai gali padaryti tik institucija, kuri ir teikia asmeniui administracinę ar viešąją elektroninę paslaugą.“*[...] skundas grindžiamas tikrovės neatitinkančiais faktais (nebuvo priimtas administracinis sprendimas), jo turinys nekonkretus ir nesuprantamas. Taigi, Komitetas negalėjo nagrinėti skundo dėl neegzistuojančio administracinio sprendimo (Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 11 str. 3 d. 2 p.), tačiau kartu, būdamas atsakingas Valstybės informacinių išteklių sąveikumo platformos (toliau – VIISP) valdytojas ir tvarkytojas, atidžiai ištyrė visas aplinkybes susijusias su vienos iš VIISP paslaugų, konkrečiai asmens tapatybės nustatymo paslaugos institucijoms teikimu ir ypač pranešimų turiniu, ir atitinkamai visą išsiaiškintą informaciją ir pateikė savo raštu. Pažymėtina, kad šis Komiteto raštas yra laikytinas ne administraciniu sprendimu, o informaciniu raštu, tad atitinkamai ir apskundimo tvarka šiame rašte nurodyta nebuvo.“

6.2. „Pareiškėjas siekia, kad *„pagal kompetenciją (subsidiariai) būtų atliktas juridinis, klaidingų duomenų perdavimo veiksmy (aplinkybių) vertinimas Lietuvos Respublikos informacinės visuomenės paslaugų įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų prasme“*. Komiteto vertinimu Lietuvos Respublikos informacinės visuomenės paslaugų įstatymas (toliau – IVPI) nėra taikomas viešojo administravimo subjektų teikiamoms paslaugoms (aptariamu atveju tiek institucijų teikiamoms viešosioms ar administracinėms paslaugoms, tiek ir VIISP asmens tapatybės nustatymo paslaugai). Svarbu pažymėti, kad asmenims viešojo administravimo subjektų paslaugos teikiamos **neatlygintinai** arba teisės aktų nustatyta tvarka **nustatant rinkliavas** už tokių paslaugų teikimą. Kas liečia rinkliavas, IVPI 1 str. 2 d. numatyta, kad IVPI netaikomas *„mokesčių, rinkliavų, kitų įmokų į valstybės ar savivaldybių biudžetus ir jų administravimo srityse“*. Tuo tarpu IVPI informacinės visuomenės paslaugas apibrėžia kaip *„paprastai už atlyginimą elektroninėmis priemonėmis ir per atstumą individualiu informacinės visuomenės paslaugos gavėjo prašymu teikiamas paslaugas“*. Pažymėtina, kad IVPI buvo perkelta 2000 m. birželio 8 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2000/31/EB dėl kai kurių informacinės visuomenės paslaugų, ypač elektroninės komercijos, teisinių aspektų vidaus rinkoje (Elektroninės komercijos direktyva) (toliau – direktyva). Kaip nurodyta direktyvoje, šia direktyva yra siekiama užtikrinti elektroninės komercijos plėtrą bei vidaus rinkoje plėtojamą elektroninės komercijos teisinius aspektus, nustatyti principus, kuriais gali būti grindžiami verslo susitarimai ir standartai, numatyta, kad informacinės visuomenės paslaugos aprėpia įvairią ekonominę veiklą. T. y. direktyva labai aiškiai apibrėžia, kad informacinės visuomenės paslaugos yra paslaugos, susijusios su ekonomine veikla. Tas pats atsispindi ir IVPI, kuris nustato informacinės visuomenės paslaugą ar jos dalį sudarančios komercinės informacijos atitikimo reikalavimus (IVPI 7 str.), reikalavimus informacinės visuomenės paslaugų teikėjams ir gavėjams veikiantiems savo verslo ar profesijos tikslais (IVPI 9, 10, 11 str.) ir t. t. tokios pačios pozicijos laikosi ir Europos Sąjungos Teisingumo Teismas (toliau – Teisingumo Teismas), teigdamas, kad informacinės visuomenės paslaugą reikia suprasti taip pat kaip ir tą paslaugą, kuri įtvirtinta Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (toliau – SESV) 57 straipsnyje (2016 m. rugsėjo 15 d. sprendimas byloje Tobias McFadden / Sony Music, C 484/14).

Pagal SESV 57 straipsnį „paslaugomis“ laikomos visų pirma paslaugos, kurios paprastai teikiamos už atlygį. Europos Sąjungos direktyvose (pvz.: *direktyva 2006/123, direktyva 98/48 (vėliau pakeista direktyva 2015/1535)*) paminėta Teisingumo Teismo praktika, kur Teisingumo Teismas vertindamas, ar tam tikra veikla, visų pirma veikla, kurią finansuoja valstybė arba kurią vykdo viešieji subjektai, yra „paslauga“, nusprendė, kad esminis užmokesčio požymis yra tai, kad už atitinkamas paslaugas atlyginama, ir pripažino, kad šio užmokesčio požymio nėra kalbant apie veiklą, kurią neatlygintinai vykdo valstybė (arba ji vykdoma valstybės vardu) vykdydama savo įsipareigojimus socialinėje, kultūros, švietimo ir teisinėje srityje, t. y. veiklą, kurią valstybė atlieka, kaip savo pareigą, o ne ekonominiais sumetimais.“

6.3. „Asmenys, kurie 2021-02-26 jungėsi per Elektroninių valdžios vartų portalą (toliau – Portalas) apie VĮ Registrų centras vykdomus Lietuvos gyventojų registro (toliau – LGR) pertvarkymo darbus buvo informuojami Portale patalpintu tokiu informaciniu pranešimu: „*Informuojame, kad nuo vasario 26 d. 15.30 val. iki kovo 1 d. 08.00 val. dėl VĮ Registrų centras suplanuotų vykdyti informacinių sistemų migravimo darbų nebus galima portale elektroniniu būdu deklaruoti gyvenamąją vietą ar išvykimą iš Lietuvos Respublikos bei užsisakyti kitas, www.epaslaugos.lt portale sukonstruotas ir teikiamas, elektronines viešąsias paslaugas. Elektroninių paslaugų, kurių teikimas minėtų laikotarpiu portale bus stabdomas, mygtukas „Užsakyti“ bus neaktyvus. Atsiprašome už laikinus nepatogumus.*“

6.4. „Vykdamas LGR pertvarkymo darbus LGR neveikė visą Portale publikuojamame informaciniame pranešime nurodytą laikotarpį, t. y. nuo vasario 26 d. 15.30 val. iki kovo 1 d. 08.00 val. ryto. VĮ Registrų centrui š. m. kovo 1 d. informavus Komitetą apie sėkmingai atliktus LGR pertvarkymo darbus ir įsitikinus, kad nauji LGR servaisi funkcionuoja tinkamai buvo atstatytas pilnas Portalo funkcionalumas. Informacinio pranešimo apie pradedamą vykdyti VĮ Registrų centro naujos informacinės sistemos bandomąją eksploataciją buvo nuspręsta nepublikuoti Portale, nes rašte, kuriuo VĮ Registrų centras informavo Komitetą apie LGR migravimo darbus ir nuo kovo 1 d. pradedamą vykdyti bandomąją eksploataciją, buvo nurodyti galimi LGR sutrikimai tik migravimo metu t. y. nuo vasario 26 d. 15.30 val. iki kovo 1 d. 08.00 val. ryto. Taip pat paminėtina, kad š. m. kovo 1 d. nebuvo fiksuoti jokie rimtesni incidentai, kurie galėtų įtakoti VIISP tapatybės nustatymo ar kitų VIISP teikiamų paslaugų netinkamą veikimą.“

6.5. „Informacija apie Portale atvaizduojamą neatitinkantį realybės pranešimą buvo gauta iš prie Portalo besijungiančio asmens š. m. kovo 2 d., kurio el. laišką persiuntė VĮ Registrų centro pagalbos tarnyba. Gavus šį pranešimą nedelsiant buvo imtasi priemonių, reikalingų klaidingos informacijos atvaizdavimo Portale priežastims nustatyti bei joms pašalinti. Sutrikimą identifikuoti Portalo veikimo stebėsenai skirtomis priemonėmis nepavyko, nes LGR servisas, kuris naudojamas VIISP tapatybės nustatymo paslaugos teikimo procese, buvo nuolat veikiantis, tačiau vykdamas asmens duomenų sutikrinimus tam tikrais laiko tarpais grąžindavo klaidingą informaciją, kuri ir lemdavo klaidingą jos interpretavimą bei atvaizdavimą Portale. Taip pat papildomų sunkumų nustatinėjant sutrikimo priežastis sudarė ir tai, kad šio tipo sutrikimas chaotiškai pasikartodamas tęsdavosi labai trumpą laiko tarpą (Pareiškėjo sėkmingų / nesėkmingų bandymų prisijungti š. m. kovo 2 d. chronologija: 7 val. 53 min. (sėkmingai prisijungta), 8 val. 41 min. (sėkmingai prisijungta), 9 val. 52 min. (nepavyko prisijungti)), nes kaip vėliau paaiškėjo LGR bandomosios eksploatacijos metu, iš anksto apie tai neinformuojant Komiteto, buvo diegiami LGR sistemos atnaujinimai, kurie ir lemdavo Portale naudojamų LGR servisų netinkamą veikimą. Portale iš karto (š. m. kovo 2 d.) buvo atlikti reikalingi pakeitimai, siekiant minimizuoti klaidingo pranešimo atvaizdavimo galimybes, taip pat š. m. kovo 10 d. suorganizuotas susitikimas su VĮ Registrų centro atstovais, kurio metu sutarta, kad VĮ Registrų centras iš anksto informuos Komitetą apie suplanuotus diegti LGR sistemos atnaujinimus bei visos LGR bandomosios eksploatacijos metu (planuojama pabaiga š. m. birželio 1 d.) Portale bus talpinamas šis informacinis pranešimas Portalo naudotojams: „*Informuojame, kad nuo šių metų kovo 1 d. VĮ Registrų centras vykdo LR Gyventojų*

registro bandomąją eksploataciją, todėl galimi laikini sutrikimai identifikuojantis www.epaslaugos.lt portale bei elektroniniu būdu deklaruojant gyvenamąją vietą ar išvykimą iš Lietuvos Respublikos. Portalo naudotojai, pastebėję sistemos veiklos klaidas, apie jas gali informuoti el. p. sutrikimai@epaslaugos.lt Atsiprašome už laikinus nepatogumus.“

6.6. „Sistemos pranešimų tekstai patikslinti, tiksliai jose apibūdinant asmens tapatybės paslaugos nesuteikimo priežastis bei papildant aktyvia nuoroda į Portalo kontaktinę informaciją, š. m. balandžio 8 d. taip pat įdiegtos techninės priemonės skirtos proaktyviai informuoti VĮ Registrų centrą apie VIISP užfiksuotus sutrikimus jų sistemose bei užsakyti darbai, reikalingi aiškinantis galimybes sukurti ir įdiegti techninį sprendimą, kuriuo galėtume perduoti administracinę ar viešąją elektroninę paslaugą teikiančiai institucijai informaciją apie paslaugos besikreipiančio asmens nesėkmingą bandymą patvirtinti tapatybę. Taip pat paminėtina, kad gavus teigiamą atsakymą, jog tai įmanoma padaryti, Komitetas galės tai realizuoti ne anksčiau kaip 2022 m., nes šiems metams skirtas finansavimas pakankamas tik numatytiems ir neplanuotiems, bet būtiniems darbams, tokiems kaip tinkamo VIISP tapatybės nustatymo paslaugos teikimo visuotinės vakcinacijos nuo COVID-19 registracijos metu užtikrinimui bei „Galimybių paso“ realizacijai, atlikti.“

7. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstaigoje 2021-03-02 buvo gautas Pareiškėjo skundas dėl Komiteto pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai neužtikrinant Pareiškėjui prieigos prie elektroninės viešųjų paslaugų sistemos (elektroninių valdžios vartų), t. y. „jungiantis prie Lietuvos Teismų elektroninio paslaugų portalo buvo priimtas automatizuotas sprendimas apriboti mano teisę į teismą registracijos Lietuvoje pagrindu!“. Nustačius, kad dėl Skunde nurodytų aplinkybių Pareiškėjas nesikreipė į Komitetą, Seimo kontrolierius 2021-03-09 Nr. 4D-2021/1-322 tarpininkavimo raštu kreipėsi į Komitetą, prašydamas Pareiškėjui pateikti informaciją, paaiškinimus dėl Skundo aplinkybių.

Komitetas 2021-04-01 raštu pateikė Pareiškėjui prašomą informaciją ir paaiškinimus.

Tyrimui reikšmingos teisės aktų nuostatos

8. Lietuvos Respublikos įstatymai ir kiti teisės aktai

8.1. *Teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymo* (Teisės gauti informaciją įstatymas) 22 straipsnyje reglamentuojama: „Pareiškėjas turi teisę apskusti institucijos veiksmą ar neveikimą, susijusį su šiame įstatyme nustatytos informacijos teikimu ir dokumentų teikimu pakartotinai naudoti, Lietuvos administracinių ginčų komisijai Lietuvos Respublikos *ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatymo* nustatyta tvarka arba administraciniam teismui Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka.“

8.2. *Viešojo administravimo įstatymo* (VAĮ) 11 straipsnyje reglamentuojama: „1. Asmenų prašymus ir skundus viešojo administravimo subjektai nagrinėja pagal Vyriausybės patvirtintas taisykles. [...]“

8.3. *Vyriausybės 2007-08-22 nutarimu Nr. 875 patvirtintose Prašymų ir skundų nagrinėjimo ir asmenų aptarnavimo viešojo administravimo subjektuose taisyklėse* (toliau vadinama – Prašymų nagrinėjimo taisyklės) (2017-11-15 nutarimo Nr. 93 redakcija, galiojanti nuo 2017-11-23) nustatyta:

„35. **Atsakymai į prašymus parengiami atsižvelgiant į jo turinį:** 35.1. į prašymą suteikti administracinę paslaugą – išduoti dokumentą, jo kopiją, nuorašą ar išrašą, patvirtinantį tam tikrą juridinį faktą, – atsakoma suteikiant prašomą administracinę paslaugą arba nurodomos atsisakymo tai padaryti priežastys; 35.2. į prašymą pateikti institucijos turimą informaciją atsakoma pateikiant prašomą informaciją Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją iš valstybės ar savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymo nustatyta tvarka arba nurodomos atsisakymo tai padaryti priežastys;

35.3. į prašymą priimti administracinį sprendimą – atsakoma pateikiant atitinkamo priimto dokumento kopiją, išrašą ar nuorašą arba nurodomos atsisakymo tai padaryti priežastys; 35.4. į kitus prašymus – atsakoma laisva forma arba nurodomos atsisakymo tai padaryti priežastys. 36. Prašymą nagrinėjusi institucija, pati pastebėjusi ar gavusi pagrįstą asmens kreipimąsi dėl atsakyme esančių spausdinimo, skaičiavimo ar faktinių duomenų klaidų, ne vėliau kaip per 2 darbo dienas nuo klaidos paaikškinimo arba asmens kreipimosi dienos jas ištaiso ir pateikia asmeniui ištaisyta atsakymą arba praneša jam, kodėl klaidos nebuvo taisomos. 37. Į skundus atsakoma laikantis Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatyme nustatytos tvarkos. 38. Atsakyme, kuriame nurodomos atsisakymo suteikti prašomą administracinę paslaugą, informaciją, priimti administracinį sprendimą priežastys, arba institucijos siunčiamame pranešime apie asmens prašymo ar skundo nenagrinėjimo priežastis asmuo ar jo atstovas turi būti informuojamas apie tokio atsakymo apskundimo tvarką, nurodant institucijos (-ų), kuriai (-ioms) gali būti paduotas skundas, pavadinimą (-us) ir adresą (-us), taip pat terminą (-us), per kurį (-iuos) gali būti pateiktas skundas. Persiunčiant prašymą ar skundą nagrinėti kitai kompetentingai institucijai ir informuojant apie tai asmenį ar jo atstovą, pranešime asmeniui nurodyti minėtos apskundimo tvarkos nereikia.“

8.4. *Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministro 2018 m. spalio 1 d. įsakymu Nr. 4-593 (nauja redakcija patvirtinta Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministro 2020 m. gegužės 13 d. įsakymu Nr. 4-304) patvirtintuose Informacinės visuomenės plėtros komiteto nuostatuose* reglamentuota:

„9. Komiteto veiklos tikslai yra: 9.1. įgyvendinti valstybės informacinės visuomenės plėtros politiką ir aptarnauti šios politikos formavimą ir įgyvendinimą; 9.2. įgyvendinti valstybės informacinių išteklių politiką ir aptarnauti šios politikos formavimą ir įgyvendinimą; [...]. 10.6. prižiūri, kaip informacinės visuomenės paslaugų teikėjai laikosi Lietuvos Respublikos informacinės visuomenės paslaugų įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų, atlieka kitas su informacinės visuomenės paslaugų teikimo priežiūra susijusias funkcijas; [...]. 11.5. derina registrų sukūrimo kalendorinius darbų grafikus, valstybės informacinių sistemų ir registrų techninių aprašymų (specifikacijų) atitiktį nuostatams; 11.6. atlieka registrų ir valstybės informacinių sistemų steigimo, kūrimo ir funkcionavimo stebėseną, tvarko ir skelbia informaciją apie įsteigtus ir įteisintus registrus ir valstybės informacines sistemas; 11.7. koordinuoja registrų ir valstybės informacinių sistemų kūrimo ir funkcionavimo procesus, teikia valstybės institucijoms ir įstaigoms pasiūlymus dėl registrų, valstybės informacinių sistemų funkcionalumo ir jų sąveikos tobulinimo; [...].“

Tyrimui reikšminga teismų praktika

9. *Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo ir Lietuvos Respublikos vyriausiojo administracinio teismo (toliau atitinkamai vadinama – KT; LVAT) praktika:*

9.1. KT 2010-05-13 nutarimas – „Lietuvos Respublikos Konstitucijos 30 straipsnio 1 dalyje įtvirtintas konstitucinis teisminės gynybos principas yra universalus; teisę į teisminę pažeistų konstitucinių teisių ir laisvių gynybą turi kiekvienas asmuo, manantis, kad jo teisės ar laisvės pažeistos; asmeniui jo pažeistų teisių gynyba teisme garantuojama nepriklausomai nuo jo teisinio statuso; asmenų pažeistos teisės ir teisėti interesai teisme turi būti ginami nepriklausomai nuo to, ar jie yra tiesiogiai įtvirtinti Lietuvos Respublikos Konstitucijoje, ar ne; teisė kreiptis į teismą yra absoliuti; šios teisės negalima apriboti ar paneigti; asmens konstitucinė teisė kreiptis į teismą negali būti dirbtinai suvaržoma, taip pat negali būti nepagrįstai pasunkinama ją įgyvendinti; jeigu būtų neužtikrinta asmens konstitucinė teisė kreiptis į teismą, būtų nepaisoma ir visuotinai pripažinto bendrojo teisės principo *ubi ius, ibi remedium* – jeigu yra kokia nors teisė (laisvė), turi būti ir jos gynimo priemonė; tokia teisinė situacija, kai kuri nors asmens teisė ar laisvė negali būti ginama, taip pat ir teismine tvarka, nors pats tas asmuo mano, kad ši teisė ar laisvė yra pažeista, pagal Lietuvos Respublikos Konstituciją yra neįmanoma, Lietuvos Respublikos

Konstitucija jos netoleruoja“;

9.2. *LVAT 2016-02-22 nutartis administracinėje byloje Nr. A-U50-520/2016:*

„[...] atsakovas savo kompetencijos ribose įvykdė pareigą ir pateikė pareiškėjui tinkamą atsakymą, o tai, kad pareiškėjo netenkina skundžiamame atsakyme išdėstytos faktinės aplinkybės ir argumentai, nėra pagrindas pripažinti, jog pats atsakymas yra nemotyvuotas ir neteisėtas bei neatitinkantis Viešojo administravimo įstatymo nuostatų. [...]“;

9.3. „Teisėjų kolegija [...] pastebi, jog valdžios institucijų sistema yra sukurta taip, kad kiekviena institucija turi jos paskirtį atitinkančias priskirtas funkcijas, kompetenciją, kurių privalo laikytis. Pagal VAĮ viešojo administravimo subjektai savo veikloje, be kita ko, privalo vadovautis įstatymo viršenybės principu, reiškiančiu, kad šių subjektų įgaliojimai atlikti viešąjį administravimą turi būti nustatyti įstatymuose, bei nepiktnaudžiavimo valdžia principu, reiškiančiu, kad viešojo administravimo subjektams draudžiama atlikti viešojo administravimo funkcijas neturint įstatymų suteiktų reikiamų įgaliojimų arba priimti administracinius sprendimus siekiant kitų, negu įstatymų nustatyta, tikslų (3 straipsnio 1, 4 punktai). Pagal *viešojoje teisėje veikiančių teisėtumo principą viešojo administravimo subjektai privalo veikti tik įstatymo jiems suteiktų įgaliojimų ribose*, o veikimas viršijant kompetencijos ribas (*ultra vires*) yra pagrindas viešojo administravimo subjekto aktą pripažinti neteisėtu (LVAT 2009 m. lapkričio 23 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A662-906/2009, 2010 m. spalio 22 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A756-1229/2010).“

Tyrimo išvados

10. Atsižvelgus į tyrimo metu analizuotą informaciją, teisinį reglamentavimą, pažymėtina:

10.1. Skunde Pareiškėjas iš esmės skundžiasi, kad Komitetas savo atsakyme nenurodė apskundimo tvarkos. Pažymėtina, kad tai pakartotinis Pareiškėjo skundas.

10.2. 2021-03-02 skunde Pareiškėjas skundėsi dėl Komiteto pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai neužtikrinant jam prieigos prie elektroninės viešųjų paslaugų sistemos (elektroninių valdžios vartų). Atkreiptinas dėmesys į tai, kad Pareiškėjas tuo metu nesikreipė į Komitetą, o pateikė skundą Seimo kontrolierių įstaigai. Siekiant skundo aplinkybių išsiaiškinimo ir greitesnio skunde keliamos problemos sprendimo, taip pat siekiant, kad viešojo administravimo subjektų sprendimai būtų priimami ir įgyvendinami tuo viešojo administravimo sistemos lygiu, kuriuo jie yra efektyviausi (subsidiarumo principas), Seimo kontrolierius 2021-03-09 Nr. 4D-2021/1-322 tarpininkavimo raštu kreipėsi į Komitetą, prašydamas Pareiškėjui pateikti informaciją, paaiškinimus dėl Skundo aplinkybių.

Pažymėtina, kad, pagal nustatytą teisinį reguliavimą, Informacinės visuomenės plėtros komitetui (Komitetas) pavesta įgyvendinti valstybės informacinės visuomenės plėtros, taip pat valstybės informacinių išteklių politiką bei aptarnauti jos formavimą ir įgyvendinimą. Be to, Komitetas prižiūri, kaip informacinės visuomenės paslaugų teikėjai laikosi Lietuvos Respublikos informacinės visuomenės paslaugų įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų, atlieka kitas su informacinės visuomenės paslaugų teikimo priežiūra susijusias funkcijas bei atlieka centralizuotai teikiamų informacinių technologijų paslaugų teikėjo funkcijas, centralizuotai teikia informacinių technologijų paslaugas valstybės institucijoms ir įstaigoms, atlieka valstybės informacinių sistemų ir valstybės registrų tvarkytojo ir (ar) valdytojo funkcijas

Komitetas, gavęs Seimo kontrolieriaus raštą bei Pareiškėjo persiūtą skundą, *atliko tyrimą* ir 2021-04-01 raštu pateikė Pareiškėjui prašomą informaciją ir paaiškinimus. Kadangi Pareiškėjas iš esmės skundėsi (2021-03-02 skundas) dėl jam galimai nesuteikiamos prieigos prie elektroninės viešųjų paslaugų sistemos (elektroninių valdžios vartų), Komitetas, vadovaudamasis VAĮ, Teisės gauti informaciją įstatymo, Prašymų nagrinėjimo taisyklių nuostatomis, būdamas VIISP valdytojas ir tvarkytojas, *pateikė tinkamą atsakymą Pareiškėjui ir Seimo kontrolieriui* (pažymos 4 punktas), kadangi:

1) išaiškino teisės aktų nuostatas, informavo apie tyrimo metu nustatytas aplinkybes (Pareiškėjas jungėsi 3 kartus, iš kurių 2 kartus prisijungimas buvo sėkmingas ir 1 kartą nesėkmingas, gavo klaidingą pranešimą), nurodė priežastis, dėl kurių buvo sutrikusi LGR veikla;

2) Komitetas taip pat nurodė, kokių priemonių numatoma imtis siekiant ateityje išvengti klaidinančių situacijų: patikslins sistemos pranešimų tekstus, papildys kontaktine informacija, padedančia besijungiančiam asmeniui lengviau rasti kontaktus, kuriais jis galėtų informuoti Komitetą apie portale atvaizduojamą klaidingą informaciją, nagrinės galimybes įdiegti techninį sprendimą, kuriuo galėtų perduoti administracinę ar viešąją elektroninę paslaugą teikiančiai institucijai informaciją apie paslaugos besikreipiančio asmens nesėkmingą bandymą patvirtinti tapatybę;

3) nurodė, kad Komitetui pagal kompetenciją nesuteikta teisė priimti automatizuotų ar neautomatizuotų administracinių sprendimų, suteikti ar nesuteikti asmenims institucijų teikiamų administracinių ar viešųjų elektroninių paslaugų, paaiškino, kad Komitetas, pagal sutartis institucijoms teikdamas VIISP paslaugas, sudaro galimybę institucijoms realizuoti poreikį savo administracines ir viešąsias paslaugas teikti asmenims elektroninėje erdvėje.

LVAT ne kartą yra pasisakęs, kad viešojo administravimo subjektas, bet koku būdu gavęs informaciją apie galbūt padarytus pažeidimus, pagal savo kompetenciją turi patikrinti tokią informaciją, ją įvertinti ir reaguoti į ją nuostatų bei kitų teisės aktų nustatytu būdu. Tačiau tai nereiškia, kad VAI, kitų šiam ginčui aktualių teisės aktų taikymo požiūriu atsakovas privalo veikti taip, kaip to prašo besikreipiantys į juos asmenys (*LVAT 2014-05-28 nutartis administracinėje byloje Nr. A261-610/2014*“; atsakovas savo kompetencijos ribose įvykdė pareigą ir pateikė pareiškėjui tinkamą atsakymą, o tai, kad pareiškėjo netenkina skundžiamame atsakyme išdėstytos faktinės aplinkybės ir argumentai, nėra pagrindas pripažinti, jog pats atsakymas yra nemotyvuotas ir neteisėtas bei neatitinkantis Viešojo administravimo įstatymo nuostatų (*LVAT 2016-02-22 nutartis 2016-02-22 administracinėje byloje Nr. A-1150-520/2016*);

10.3. vadovaujantis Prašymų nagrinėjimo taisyklių nuostatomis, atsakymai parengiami atsižvelgus į jų turinį, į prašymą pateikti institucijos turimą informaciją atsakoma pateikiant prašomą informaciją Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją iš valstybės ar savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymo nustatyta tvarka *arba nurodomos atsisakymo tai padaryti priežastys bei apskundimo tvarka*.

Nagrinėjamu atveju Komiteto atsakymas laikytinas informacinio-aiškinamojo pobūdžio pranešimu. Kadangi Komitetas, patikrinęs skunde nurodytas aplinkybes, pateikė (neatsisakė) išsamią ir motyvuotą informaciją dėl priežasčių, kurios lėmė LGR sistemos sutrikimus, nebuvo būtinybės nurodyti atsakymo apskundimo tvarką (teisės aktai neįpareigoja).

Atkreiptinas dėmesys į teismų suformuotą praktiką, t. y. teismai sprendimuose, nutartyse ne kartą yra pažymėję, kad „Pareiškėjas teigia, kad atsakovas nepagrįstai nenurodė savo atsakymuose apskundimo tvarkos, taip sudarydamas kliūtis ginti jam savo teises teisme. Pažymėtina, kad, pagal suformuotą LVAT praktiką, apskundimo tvarkos nenurodymas nepripažįstamas esminiu pažeidimu ir Viešojo administravimo įstatymo prasme, tuo labiau, kad atsakovo atsakymai, kaip jau buvo nurodyta aukščiau, yra informacinio-aiškinamojo pobūdžio. [...]“ (RAAT administracinė byla Nr. I-2894-406/18; LVAT 2014 04 01 A-756-450-14 (3-63-3-00553-2013-4). Komitetas tinkamai reagavo į Pareiškėjo skunde pateiktą informaciją apie problemą (sutrikimus) jungiantis prie LGR, pateikė jam išsamią informaciją tuo klausimu bei ėmėsi spręsti su tuo susijusius klausimus.

10.4. pažymėtina, kad Komitetas pateikė informaciją, kad sistemos pranešimų tekstai patikslinti, š. m. balandžio 8 d. taip pat įdiegtos techninės priemonės skirtos proaktyviai informuoti VĮ Registrų centrą apie VIISP užfiksuotus sutrikimus jų sistemose bei „užsakyti darbai, reikalingi aiškinantis galimybes sukurti ir įdiegti techninį sprendimą, kuriuo galėtume perduoti administracinę ar viešąją elektroninę paslaugą teikiančiai institucijai informaciją apie paslaugos besikreipiančio

asmens nesėkmingą bandymą patvirtinti tapatybę“ (pažymos 6 punktą). Taigi, Komitetas pagal kompetenciją sprendžia problemą.

11. Apibendrinus pateiktas išvadas, konstatuotina, kad:

11.1. Komitetas, atlikęs tyrimą dėl skunde nurodytų aplinkybių, Pareiškėjui pateikė išsamią, motyvuotą informaciją ir kaip nustatyta, sprendžia problemą, kad ateityje nesklandumų prisijungiant prie LGR nebūtų;

11.2. teisės aktai neįpareigoja nurodyti apskundimo tvarką, jeigu prašoma informacija yra pateikiama;

11.3. iš turimos informacijos nustatyta, kad Pareiškėjui pavyko prisijungti prie LGR sistemos 03.02 (du kartus) ir 03.03 (vieną kartą), t. y. tik vieną kartą nepavyko prisijungti dėl LGR pertvarkymo darbų metu įvykusių klaidų. Todėl Pareiškėjo teiginys, kad jam nesuteikiamos prieigos prie elektroninės viešųjų paslaugų sistemos (elektroninių valdžios vartų), neatitinka faktinių aplinkybių, t. y. iš vieno atvejo padaryta išvada.

Pareiškėjo skundas atmestinas.

12. Atkreiptinas Pareiškėjo dėmesys į tai, kad:

12.1. vadovaujantis Teisės gauti informaciją įstatymo, Prašymų nagrinėjimo taisyklių nuostatomis, Pareiškėjas turi teisę apskusti institucijos veiksmą arba neveikimą, susijusį su įstatyme nustatytos informacijos teikimu, Lietuvos administracinių ginčų komisijai arba administraciniam teismui Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka;

12.2. Seimo kontrolieriai nenagrinėja ginčų tarp asmens ir valstybės institucijos, įstaigos. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 5 straipsnio 1 dalimi, kiekvienas suinteresuotas asmuo turi teisę įstatymų nustatyta tvarka kreiptis į teismą, kad būtų apginta pažeista ar ginčijama jo teisė arba įstatymų saugomas interesas.

SEIMO KONTROLIERIAUS SPRENDIMAS

13. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 2 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė nusprendžia

X skundą dėl Informacinės visuomenės plėtros komiteto pareigūnų veiksmų atmesti.

Seimo kontrolierių Augustiną Normantą pavaduojanti
Seimo kontrolierė

Milda Vainiutė